

Nieuwsbrief

Stichting
Behoud de Zak van Zuid-Beveland
Secretariaat: v.d.Poest Clementstr 7,
4443 AL Nisse
Tel. 0113 - 649536
Triodos Bank : NL94TRIO0198420285
e-mail: bzzb@hetnet.nl
www.bzzb.nl

juli 2022

Van het bestuur

In een mooie droom zien wij u al reikhalzend uitkijken naar de BZZB-nieuwsbrief. In werkelijkheid valt die voor u slechts wat later in de bus dan gewoonlijk. We hebben deze uitgave van mei naar juli opgeschoven.

Iets om even bij stil te staan. Onze menskracht schiet te kort om de bewondering voor de Zak van Zuid-Beveland iedere keer weer op tijd om te zetten in daden. De nieuwsbrief is een belangrijk en 'verplicht' onderdeel waarmee we donateurs, vrienden en belanghebbenden drie maal per jaar bereiken. Die berichtgeving vereist naast praktische uitvoering ook voorbereiding in de vorm van nieuwsgaring: op de hoogte blijven, mening vormen, overleggen en verwoorden. Soms kost het moeite om dit alles tijdig te doen. De nieuwsbrief voelt weleens als een opgave.

Er is veel aan de hand in de wereld. De Zak zien we graag als ons zakdoekje om te verzachten, schoon te poetsen of een traantje te deppen, zodat we weer helder zien. De Zak vrijwaren van narigheid kunnen we niet. Bijdragen aan een levendige gedachtewisseling, ideevorming met wat idealisme, gesprekstof over goede en minder goede ontwikkelingen bieden we wel. Dicht bij huis op een uitdagende manier meedoen. Dat is de rol die de BZZB graag vertolkt.

In en nabij die kleine Zak van Zuid-Beveland vinden veranderingen plaats. Beschermen en behouden zijn termen die van toepassing zijn op de grote problematiek van natuur, klimaat, welvaart, vrede. In Borsele treedt het 'oude' college voor een nieuwe periode aan. Ze krijgen van de raadsfracties een programma mee dat ruimte biedt voor nieuw elan. Voor september werkt B en W dit om tot een collegeprogramma met een uitvoeringsprogramma en financieel plaatje. De BZZB is natuurlijk niet verbonden aan politieke partijen. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezing hebben we aangekondigd de groenste wethouder uit te kiezen. Die belofte breekt ons op; geen wethouder was groen genoeg. Het nu voorgestelde

raadsprogramma rept met geen woord over natuur en landschap. Toch zien we hier lichtpuntjes in de door ons geopperde groene grenzen. Zoetwatervoorziening staat op de lat, dat is voor ons niet alleen een agrarisch belang. Als BZZB ben je gevraagd en ongevraagd overlegpartner naar het gemeentebestuur, want daar wordt veel beleid gemaakt. Besluiten hebben uitwerking op de verschijningsvorm van het landelijk gebied, de dorpen en de infrastructuur in de Zak. Dus ja ook BZZB moet kiezen.

Blijft de vraag waar onze kracht ligt. Welke rol is voor ons de moeite waard? Om voort te gaan moeten we eind dit jaar sterker in onze schoenen staan. Meer menskracht in het bestuur en actieve, handige liefst jongere ondersteuners. Onze trouwe donateurs worden ouder. Recent zijn weer twee oud- bestuursleden overleden: Kees van der Maas en Peter van Weerlee. De mensen van het eerste uur laten een waardevolle erfenis achter die betrokkenheid en zorg behoeft.

Op onze donateurdag 2022 hopen we in de ochtend met geïnteresseerde deelnemers aandacht te besteden aan de verdere voortgang/ het overleven van de BZZB. In de middag bieden we als vanouds een gezellig interessant programma. Die dag valt op zaterdag 8 oktober. Noteer de datum alvast. Informatie hierover volgt.

*Graspieper gebruikt bord doodlopende weg als zangpost.
Een teken aan de wand?*

Grootouders voor het Klimaat

Ook in Zeeland

Grootouders over de hele wereld maken zich zorgen over de wereld waarin hun kinderen en kleinkinderen opgroeien. Via de beweging 'Grootouders voor het Klimaat' laten zij hun stem horen en organiseren ze diverse acties waarbij een duurzame toekomst centraal staat. Het doel van de beweging is bewustwording creëren bij zoveel mogelijk mensen. Sinds kort is er een initiatiefgroep die ook in Zeeland een afdeling van 'Grootouders voor het Klimaat' van de grond wil tillen. De startbijeenkomst was op 9 februari 2022 in de Zeeuwse Bibliotheek in Middelburg. Groepjes met verschillende activi-

teiten zijn gevormd. Ze hebben de start gemaakt. Is voorlezen op scholen iets voor u? Of wilt u liever uw kennis delen met actieve jongeren? Heeft u een goed idee voor een verrassend initiatief? Neem dan gerust contact op!

Meer informatie:

<https://www.grootoudersvoorhetklimaatzeeland.nl/>

Grootouders voor het klimaat bestaat ook als landelijk initiatief.

Zie daarvoor de website: <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/>

Puzzelwoorden

Eind vorig jaar hadden we een prijsvraag bedacht. Geef vijf typerende 'nieuwe' woorden die passen bij de roep die de BZZB laat klinken voor de toekomst. De opdracht werd verschillend gelezen en de inzendingen verrasten ons door creativiteit. Er was over nagedacht! We bekijken de leuke en aansprekende reacties die ingestuurd werden.

Ten eerste een serietje bekende begrippen, die gewenst en toepasbaar zijn ook in onze ogen: **bio-diversiteit – heggen in plaats van heiningen en strokenteelt; kleinschalig en lokaal, menselijke maat; stilte; donker**. De suggestie om de gewoonte elkaar te groeten vast te houden werd verwoord onder '**Wees gegroet**' en inderdaad is dat een vriendelijk dorpskenmerk, dat zich onderscheidt van de stad. Op het platteland groeten we elkaar!

De tweede serie is al wat losgezongen van bestaande begrippen en brengt 'nieuwe' woorden, die we herkennen en onderschrijven! Zoals **verkeerd-licht; kernongezond; tegengif, groenspurten en kernvragen**. Voor ons direct toepasbaar op bedrijven, landbouw en energietransitie!

De derde inzender kon niet genoeg krijgen van het woordenspel en vulde zijn dramatische termen **necrologische economie; ecomateuze milieubenadering; natuurverkrachting; homo debilitans (de vernielende mens); bos-afbouw; olie(rijk)dom** + uit zichzelf aan met meer positieve: **van witwas naar groenwaspraktijken; modderbaden, voor varkens mét krulstaar-**

tjes; weg met veestapels en varkensstallingen - terug naar de natuur!

De vierde bijdrage bestond uit slechts een, maar wel heel toepasselijk woord! **Scheldereiniging** – zeker een eervolle vermelding waard. Temeer omdat dit het water, borders en de lucht werd toebedacht.

Ook de vijfde inzending verdient waardering want alle vijf de woorden zijn eenvoudig en direct toepasbaar op het streven van de BZZB voor een beter milieu in de Zak. **Toekomstbestendig; ecofriendly; natuurherstel; groene CO2- opslag; natuur-inclusief**.

Zo komen we bij de zesde inzender, die ongeremd kreten opschreef die de inspiratie van de BZZB zonder meer raken. **Bewaken: Zeeuwse zaken bewaren; bescheiden en beschaafd, niet groot maar goed; de weelde van de soberheid; het goede leven; van toen, nu en later; historie is het begin van de toekomst; groen is de toekomst**.

Nog een heldere opsomming gaf inzender nummer zeven. **Landschappelijke versterking; biodiversiteit; herbestemming; duurzaamheid; leefbaarheid**, dit zijn eigentijdse termen die volop gebezigd worden en zeker bij de BZZB passen.

De winnaar is volgens de jury de achtste inzender. De woorden van Maartje Arts zijn deels nieuw, eenvoudig te begrijpen en toepasbaar. Ze dragen

positieve gedachten voor ons prachtige landelijke gebied aan: **boomrijk; groenvisioen; groen-fatsoen; zaaigroen; antigif!** De kleur is onze favoriet. De wensen liggen binnen handbereik voor iedereen. Iedereen kan met deze termen uit de voeten oordeelt het bestuur en de klimaatambassadeur. Dus de puzzel mondt via de winnaar uit in doelen en advies.

Als toegift wijst de BZZB nog op de lijfspreuk van de eigenzinnige boer Adrie van der Meulen. De voormalige bijzondere bewoner van de gelijknamig hoeve in 's-Heer Abtskerke verkondigde: **"In un kael land wi'k nie weunen."** Ook die houden we erin.

Groen of grijs?

De gemeente maakt allerlei beleidsplannen. Die gaan dan over één aspect van het gemeentelijk taakveld. Zo zijn al een tijdje de Groenstructuurplannen van de dorpen in de Zak in ontwikkeling, met de hulp van een deskundig (landschaps-) bureau. Met daarin allerlei interessante en behartigenswaardige onderwerpen als de groenstructuur, de biodiversiteit en klimaatadaptatie: fraaie wensbeelden en leuke uitvoeringsplannen. De gemeenteraad heeft er al een keer kennis van genomen. In het najaar worden de plannen ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.

Zo is ook het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers-Plan weer aan de huidige tijd en ontwikkelingen aangepast. Die actualisatie is met behulp van een deskundig bureau in twee delen uitgevoerd: de GebiedsGerichte Aanpak Borsele Oost (GGA Oost) en de GebiedsGerichte Aanpak Borsele West (GGA West). Hierin gaat het natuurlijk om bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Ook die plannen komen binnenkort aan de beurt.

Omdat het natuurlijk gaat om hetzelfde gebied, is het soms leuk om te zien hoe uit deze twee verschillende invalshoeken hetzelfde probleem wordt beschreven en hoe verschillend de voorgestelde aanpak dan kan zijn.

In het Groenstructuurplan van Nisse heet de kruising van de Drieweg (doorgaande provinciale weg N 665) "een doorsnijding van de oude wegen rond het dorp. De weg met de daaraan gekoppelde bedrijven zijn van een duidelijk ander schaalniveau dan het dorp. De toekomstige inrichting zou ter hoogte van de aantakkingen met de dorpskern bij voorkeur meer in overeenstemming met de dorpschaal worden ingericht." Bedoeld wordt klein en beschaafd. "Dit geeft naast een verkeersremmend effect ook een fraaiere entree van het dorp. Het gaat om de kruisingen met de Gerbernesseweg en de Zuidweg. Ook de groenstructuur kan een bij-

drage leveren om de kruising overzichtelijk, maar wel meer als dorpsruimte in te richten. Idealiter zou ook de Drieweg zelf een transitie in materiaal en uitstraling ondergaan op beide kruispunten." Bedoeld wordt dat niet het asfalt van de Drieweg doorloopt, maar de klinkerbestrating van de Gerbernesseweg.

Allemaal kleurtjes

Ook in de nieuwe verkeersvisie staat de oversteek Nisse beschreven; daar heet de kruising de Traverse Nisse (!). Daarin wordt vastgesteld dat de inrichting niet voldoet aan de richtlijnen en dat er te hard wordt gereden door een groot deel van de doorgaande auto's op die kruising. "De inrichting van de weg zorgt niet voor de behoefte om de snelheid te minderen. Bij de nieuwe inrichting moet worden ingezet op een lagere snelheid. Hierin staan de volgende maatregelen: Halverwege de geleider bij de noordelijke komgrens wordt een 50km/u plateau vormgegeven. De zuidelijke komgrens blijft op dezelfde locatie en krijgt voorzien van een 50 km/u plateau. Het kruispunt N665-Gerbernesseweg krijgt de vorm van inritconstructie. Het fietspad kleurt ter hoogte van de kruising rood en wordt, naast blokmarkering en haaiantanden, voorzien van asmarkering en rijrichting pijlen. Het relatief grote kruisingsvlak onderbreken we met twee overrijdbare middeneilandjes, waarachter fietsers over kunnen steken." Dus vooral technische maatregelen in asfalt, kleuren en hobbels.

Vanuit de verschillende invalshoeken dus geheel verschillende oplossingen. De verschillende bedoelingen van beide plannen

kunnen we zeker begrijpen. We zullen zien welke keuze gaat worden gemaakt. Wordt het verrassend groen of meer asfalt en borden? Op grond van de ervaringen uit het verleden zijn we er niet gerust op.

TRAINING ENERGIEBOSWACHTER

Energietransitie in de breedte

De energietransitie, heel simpel: we moeten allemaal om. CO2-neutraal, fossielvrij, hernieuwbaar. Simpel en toch niet eenvoudig, want al ben ik als bestuurslid van BZZB een groot voorvechter voor de energietransitie, ik ben ook een fervent voorstander van het behoud van waardevol cultuurlandschap. En kleine poldertjes, weilandjes omzoomd met heggen en oude boomgaardjes naast kronkelige dijkes rijmen nu eenmaal niet met windturbines en

klinkt het vaak. Was het maar zo makkelijk, want om aan alle klimaatdoelstellingen te voldoen is voor zonne-energie is een grotere oppervlakte nodig dan wat we nu op gebouwen kunnen leggen. Bovendien zijn niet alle daken geschikt. Voor wind geldt hetzelfde: om de doelstellingen te halen zijn er ook windturbines op land nodig. Onvermijdelijk dus dat wind- en zonneparken meer in onze omgeving gaan oppoppen.

Maar wat houdt die energieboswachtertraining nu in? Gedu-

energiëtransitie. Ontwikkelaars van duurzame energieprojecten zijn bijvoorbeeld vooral gefocust op kostentechnisch interessante aanleg en efficiënt onderhoud. Vaak is er minder oog voor wat die aanleg betekent voor landschap en natuur.

Een mooi voorbeeld waarbij duidelijk wel rekening wordt gehouden met de natuur zijn de sensoren op de turbines van windpark Krammer. De betreffende molens stoppen met draaien zodra zij een gro-

percelen met panelen. Om die innerlijke tegenstrijdigheid iets verder te onderzoeken, besloot ik bij de ZMf de eerste training tot energieboswachter te volgen.

Gelukkig zijn steeds meer mensen voorstander van duurzame energieopwekking, maar nog weinigen voelen iets voor windmolens of zonneparken in hun eigen landelijke omgeving. "Wind op zee" en "zon op het dak",

rende twee maanden word je opgeleid tot burgerexpert natuurinclusieve zon- en windparken. Deskundige sprekers geven je de tips en tools die je nodig hebt om zon- en windprojecten te beoordelen op de effecten voor natuur, landschap en biodiversiteit. De bedoeling is dat je met die kennis uiteindelijk bijdraagt aan een natuurinclusieve energietransitie in Zeeland. Ja, u las het goed, die natuurinclusiviteit is niet altijd gewaarborgd in de

te vogel detecteren en dat is goed nieuws voor onder andere de zeearend die hier dichtbij broedt. Gelukkig merk je dat er bij projectontwikkelaars ook langzaam een wind of change opsteekt. Neem nou de initiatiefnemers voor het zonnepark aan de Kamperweg in Kruiningen. Onze groep (drie personen) verkoos dit nog af te ronden project als studieobject tijdens de training.

Groen en zelfvoorzienend

Zonnepark Kamperweg is een initiatief van Wiskerke Unions en LambWeston/Meijer. Waar ik mij elders in deze nieuwsbrief nogal negatief uit over sommige multi-nationals en andere grote bedrijven, moet ik deze partijen juist meegeven dat ze toch iets goed doen. Ik vroeg anderhalf jaar geleden tijdens een interview aan Chayenne Wiskerke, directeur van Wiskerke Unions over hoe zij over deze materie dacht en of er een visie was. Toen al gebruikte Wiskerke Unions restwarmte van buurman LambWeston/Meijer om uien te drogen en gebouwen te verwarmen en daarmee zijn ze al volledig van het gas af. Maar in 2022 willen ze met het zonnepark tevens loskomen van het stroomnet. Groene en zelfvoorzienende industrie dus.

Het perceel bestemd als zonnepark is omsloten door een spoorweg en twee provinciale wegen. Van natuurlijke en cultuurhistorische waarden is hier zo goed als geen sprake en het sluit aan op een bedrijventerrein. Het land is grotendeels eigendom van de Wiskerkes, maar door de grillige kavelvorm en de matige bodemkwaliteit is het ongeschikt voor akkerbouw. Overigens is dat hier met de typische monocultuurgewassen wel decennialang, maar weinig succesvol geprobeerd.

Het strekt te ver om deze case helemaal toe te lichten, maar de initiatiefnemers van het park vonden in ieder geval dat zonnepanelen op deze voormalige

akker veel beter zouden gedijen. Dat staaften ze zelf met onafhankelijk onderzoek van een ecooloog en ontwerp door een landschapsarchitect. De biodiversiteit (het land ligt nog grotendeels braak) is nu al toegenomen opzichte van de akkersituatie en met onder meer waterbuffers, Zeeuwse hagen en bloemenstroken worden de zonnepanelen straks in het landschap geïntegreerd.

Positief

Tijdens de training verdiepten wij ons in het beleid omtrent energieparken, de vergunning, de biotische en abiotische factoren in het gebied. We waren positief verrast over de integrale aanpak van de uitvoerders. Maar er is natuurlijk altijd ruimte voor verbetering en juist daar ligt voor energieboswachters de uitdaging. Door onder meer een aanbeveling voor het realiseren van keverbanken en een betere ecologische verbinding met het gebied eromheen hoopt onze studiegroep bij dit park de puntjes op de i te mogen zetten.

Of we gehoord worden? Dat weten we niet, maar niet geschoten is zeker mis en dit is hoe dan ook een goede oefening in burgerparticipatie. Of ik vind dat er plaats is voor energieparken in de Zak? Daarover blijf ik nog steeds heel sceptisch. Maar iedereen mag daarover zijn eigen onderbouwde mening vormen, bijvoorbeeld na een afgeronde training tot energieboswachter.

VOORNEMENS BORSELE (NOOT VAN DE REDACTIE)
In het bestuursakkoord van gemeente Borsele voor de komende 4 jaar staat: "We werken alternatieve (kleinschalige) manieren van energieopwekking verder uit: wind, zon en waterstof. We stellen daartoe samen kaders op voor de randvoorwaarden die daarbij nodig zijn." Bij de kaderstellende raad voor de Omgevingsvisie werd over zonneparken en (kleine) windmolens aangegeven dat beleid wordt gemaakt. Nog voordat Jan-Kees op training ging, is de BZZB gevraagd hoe ze denkt over de plaatsing van kleine windmolens in de Zak. De noodzaak moet voor ons aangetoond op basis van de energieladder. Rendement, inpassing en groene compensatie zijn criteria. Het kan hoogstens tijdelijk en gelimiteerd alleen in de groot-schalige polders. We zijn benieuwd naar alle beleidsvoorstellen en de medewerking van de gemeente op het gebied van de energietransitie. Hou het hoofd koel!

Hoewel oost-westopstellingen zoals deze bij Lewedorp helpen piekbelastingen in het stroomnet af te vlakken, is hier weinig ruimte voor biodiversiteit. Toch is hier nog 'soortenwinst' te behalen door bijvoorbeeld het inzaaien van kruidenrijk grasland en aanplanten van heggen tegen de omheining.

ALOMTEGENWOORDIGHEID

Te groot om te zien

Sommige dingen zijn ondanks hun grootsheid zo vanzelfsprekend dat we geen acht meer slaan op hun aanwezigheid. Volgens mij geldt dit in optima forma voor de Westerschelde. Tot mijn schaamte moet ik bekennen dat zij maar zelden aandacht krijgt in onze nieuwsbrieven. Da's best vreemd, zeker als je bedenkt dat er weinig entiteiten zo veel invloed hadden op de geschiedenis, de vorm en de inhoud van Zuid-Beveland als dit estuarium.

Niet alleen op de zeedijk, maar overall landinwaarts is haar inwerking op het landschap nog af te lezen. Ooit bracht de Schelde hier met haar vingers Zwake en Schenge in verschillende verschijningsvormen rijkdom en rampspoed. In dit gebied beschikte ze over leven en dood. Vloeibaar als de tijd boetseerde ze het land, maar door de eeuwen heen leerden wij haar te beteugelen, te gebruiken en toen de mystiek ervan af was, namen we haar voor lief. Nu heeft ze nauwelijks onze aandacht nog, zelfs niet nu ze ziek is...

Troebel water

Laten we de vergelijking door trekken: vandaag groeit het besef van een nieuwe, veel onheilspellender alomtegenwoordigheid: PFAS. Ook dát is er in vele verschijningsvormen: ruim 6000 met namen als PFOS, GENx en PTFE. Zo goed als onzichtbaar

zorgen deze Per- en poly- Fluor Alkyl Stoffen (PFAS) enerzijds voor rampspoed in gezondheid en milieu, maar anderzijds voor extreme rijkdom bij industriële multinationals zoals 3M, BASF en TOTAL. De chemische verbindingen worden toegepast in kookgerei, textiel, brandblussers, pizzadozen en meer. Dankzij het vrijwel onverwoestbare karakter van deze stoffen zijn ze een commercieel succesnummer, maar het leverde ze ook de grimmige bijnaam the forever chemicals op.

Nu vind je ze vrijwel overal in de toplaag van de Nederlandse bodem, verplaatst het zich door de lucht en zit het in ons Scheldewater. Het zit in de vis en de gewassen die we eten en - niet zo verwonderlijk - we treffen het inmiddels zelfs aan in ons eigen lichaam. Al in de jaren '60 en '70 stelden onderzoekers de giftigheid voor vissen en ratten vast; begin jaren '90 werd duidelijk dat medewerkers in Amerikaanse fabrieken waar men met PFAS werkte vaker kanker kregen dan anderen. PFAS binden zich aan eiwitten, de bouwstenen van het leven, maar tegen de ethiek en het gezonde verstand in, werd de productie van ervan juist opgevoerd.

Na mij de zondvloed

Terwijl u dit leest wordt er nog steeds PFAS in de Schelde geloosd en niet alleen bij Antwerpen, maar ook via het spuikanaal

bij Bath (vanuit Bergen op Zoom) en via het Kanaal van Gent naar Terneuzen. Het maakt mij ontzettend boos, maar nog verdrietiger dat wij niet opgewassen blijken tegen de hebzucht van nietsontziende multinationals. Troep erin, troep eruit; wanneer gaan we dat nu beseffen? Wij consumenten hebben de productie van PFAS zelf deels in de hand door bewuster producten te kopen, maar ook door ons ongenoegen en onze zorgen uit te spreken.

Het RIVM meldt dat Nederland op dit moment met Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Zweden samenwerkt aan een Europees verbod op PFAS. Deze landen roepen betrokken bedrijven, organisaties en overheden op om informatie te delen over PFAS. Helaas zijn dit alleen nog maar plannen. Inmiddels heeft België zich gemeld, vergunningen worden daar aangescherpt en dat land vraagt nu ook om een verbod in Europa. Zo'n wetgeving gaat weer jaren duren. De 'Schone Schelde' wens bestaat al vanaf de jaren tachtig en beperkt zich niet tot zwerfafval. We moeten PFAS nu stoppen.

Ira von Harras, directeur van de Zeeuwse Milieufederatie, pleit in haar recente column voor juridische rechten voor de Westerschelde. Het idee van een Parlement der Dingen legt hier de basis voor. Voor sommigen klinkt dat wazig, maar dat is het niet. Steeds vaker worden er juridische rechten toegekend aan niet-menselijke entiteiten en dat is niet voor niks. Als problemen de individuele belangen overstijgen, dan biedt misschien alleen deze benadering nog uitkomst. Dit geldt bijvoorbeeld voor behoud van het regenwoud, maar ook voor de gezondheid van de Westerschelde. "Uiteindelijk gaat het om onze eigen rechten", stelt ze. "Het PFAS-probleem gaat veel verder dan de individuele belangen. Het gaat hier om de gezondheid van onze leefomgeving."

Lozer of loser?

Ik sluit mij daar van harte bij aan. Industrieën die giftige stoffen lozen, verdienen grof geld over de rug van het milieu en daarmee onze gezondheid. Zo worden er veel meer belangen geschaad dan behartigd. Lozers zijn dus losers en als we ze niet aanpakken verliest de rest van de wereld met ze mee.

Meer informatie:

www.zeeland.nl/milieu/pfas

De officiële PFAS-informatiepagina van provincie Zeeland.

www.npostart.nl/frontlinie/21-04-2022/VPWON_1335205

In de ban van het PFAS-schandaal rond chemiefabriek 3M; deze frontlinie-documentaire volgt het spoor van Antwerpen naar de 3M-fabriek in Alabama. Het wereldwijde probleem rondom PFAS.

<https://drinkablerivers.org>

Niet zo lang geleden, waren de meeste van onze rivieren drinkbaar. Maar niet meer. Actie dus.

www.schonerivieren.org/rivier/de-schelde/

Zwerfafval in en rond de Schelde verminderen. Samenwerking om het zwerfafval probleem bij de bron aan te pakken.

<https://theparliamentofthings.org/>

Het Parlement der Dingen geeft een stem aan die andere belangrijke bouwers van de leefomgeving waarin ook wij, mensen, mogen leven.

ZWAAR TELEURGESTELD IN NORTH SEA PORT

Eind februari ontvingen wij het verontrustende bericht dat er natuur was vernield op het 'Sloepoort-terrein'. Dit perceel is eigendom van North Sea Port en wordt door het havenbedrijf nog steeds gezien als mogelijke locatie voor een Central Gate, ondanks alternatieve plannen in de maak. Central Gate is in essentie een megaparkeerplaats met plaats voor zo'n 450 vrachtwagens, plus allerlei faciliteiten daaromheen.

Omwonenden, BZZB en anderen zijn fel tegen deze uitbreiding in het landelijke gebied van de Zak van Zuid-Beveland (dus buiten de havencontouren). BZZB pleit al langer voor harde groene grenzen voor de Zak; havenactiviteiten horen in het havengebied. Bovendien willen wij juist kleinschaligheid als de maat; wij keuren ongebreidelde groei van economische activiteiten ten koste van landschap en leefbaarheid sterk af.

Negatieve verrassing

Deze aanslag op Borsels groen heeft ons enorm verrast. Nadat NSP ons in januari 2020 nog onthaalde op een goed verzorgd en aangenaam 'werkbezoek' aan de Groene Knoop ontstond er in zekere mate vertrouwen. Het havenbedrijf heeft het genoemde gebied bij Westdorpe op natuurlijke wijze ingericht. Na dit bezoek is afgesproken dat wij geïnformeerd zouden worden over ontwikkelingen die de Zak van Zuid-Beveland aangaan. Helaas kwam daarna de communicatie vrijwel tot stilstand, al bleven wij actief navraag doen.

Wij vinden het ontzettend jammer dat NSP zich niet aan toezeggingen houdt. Door tijdig in overleg te treden om begrip en draagvlak te bewerkstelligen en mooie oplossingen te bedenken, was er veel leed en irritatie voorkomen. Ondertussen zijn bruine kiekendief, waterral en karekiet vlak voor het broedseizoen keihard geconfronteerd met een compleet geruïneerd biotoop.

Moedwillige kaalslag

Wij hadden graag gezien dat de natuurontwikkeling bij de Drie Klauwen met rust was gelaten. North Sea Port (NSP) noemt die natuur liever 'verruiging', alsof het ongewenste troep is. Maar een goede reden om dit ingrijpende 'onderhoud' uit te voeren ontbreekt. Het is pure kaalslag. Dat de randbeplanting van bomen en struiken langs Driedijk en Borseledijk zijn blijven staan, is een schrale troost, maar daarbinnen heeft NSP de biodiversiteit moedwillig gedecimeerd.

Omdat plannen voor Central Gate nog steeds niet zijn onderzocht, vergen planontwikkeling en besluitvorming nog geruime tijd. Pas na dat traject wordt duidelijk wat er in dit gebied kan gebeuren. Hoe veel mooier was het geweest als NSP de spontane verwildering de functie van 'tijdelijke natuur' had gegund. Een mooie geste in de richting van de wereldwijd angstwekkend afnemende biodiversiteit. Zelf zegt NSP bang te zijn voor natuurcompensatieverplichtingen die uit de nieuwe natuur kunnen voortvloeien. Dat typeert de insteek van NSP. Hoe begaan met natuur en milieu ben je dan echt?

Mooie praatjes

Vooralsnog doet NSP dus gewoon waar het zin in heeft. Andere meningen doen er niet toe. Op tegengeluiden wordt niet gereageerd, over mooie oplossingen wordt niet gecommuniceerd en we worden voor het lapje gehouden met een zonnepaneeltje hier en een natuurprojectje daar. Maar, beste lezer, onthoud: 'greenwashing' is een marketing truc. Bedrijven doen zich soms duurzaam voor om hun imago op te poetsen. Ze hebben veel mooie praatjes over groen zijn, terwijl ze gewoon doorgaan met vervuiling van het milieu en vernieling van natuur.

Toch hoopvol

NSP als grondeigenaar van het haven- en industriegebied Sloe ziet vast haar voordelen in energietransitie waar het stopcontact Borsele voor concentratie en meer ruimtevrage zorgt. De omgeving vraagt als vanzelfsprekend om bescherming. Verzet en overleg heeft in ieder geval de gemeenteraad van Borsele bewogen in het bestuursakkoord op te nemen: "Bij de compensatie denken we ook dat de vrachtwagenparkeerplaats - de zogeheten Central Gate - binnen de havencontouren moet plaatsvinden in plaats van buiten. Daarbij moeten voldoende groene buffers worden aangebracht." Dat stemt BZZB, die de groene grenzen van de Zak aanhouden als prioriteit beschouwt, hoopvol. Compensatie is een veel gehoorde kreet, maar het ruimtelijk beleid van de gemeenteraad bepaalt. Besluitvorming is aan hen. We zijn ook benieuwd, wat de Omgevingsvisie hier straks definitief over zegt.

BEHOUD DE ZAK EN DAARMEE OOK DE STEENUIL *deel 3*

Tot de Tweede Wereldoorlog was de steenuil in heel Zeeland een wijdverbreide verschijning, maar hun aantal is drastisch verminderd en hun verspreidingsgebied is sterk ingekrompen. In het derde en laatste deel van deze reeks gaat Peter Boelée, veldmedewerker van het Zeeuws Steenuilfonds, dieper in op relatie tussen de steenuil en de Zak.

In de maand februari weten steenuilen waar en met wie ze gaan broeden. Ze laten dan van zich horen om aan rivaliserende uiltjes kenbaar te maken dat dit territorium bezet is. Vrouwtjes zijn erg honkvast. Over het algemeen blijven zij hun hele leven op hetzelfde erf, tenzij daar grote veranderingen plaatsvinden. Het is nog onduidelijk of ze al die jaren met dezelfde man 'hokken'.

De steenuil is erg kwetsbaar. Het is onze kleinste uilensoort en door die geringe afmeting én omdat ze graag op de grond vertoeven vallen ze vaak ten prooi aan katten en verkeer. Daarnaast verdragen ze strenge winters slecht en zijn ze erg afhankelijk van het aanbod van muizen en insecten die ze vooral zoeken op hun eigen erf. Zelfs bij een voedselgebrek vliegen ze zelden ver om voedsel te zoeken. In de Bevelandse natuur worden steenuilen niet ouder dan 9 jaar.

Barrières

In 2020 broedden op Zuid-Beveland steenuilen in ruim 60 nestkasten, dat leverde 154 uitvliegende jongen op. Verder nestelden er nog twee paar in een knotwilg en vier paar in een gebouw. De steenuilpopulatie op Zuid-Beveland kwam de afgelopen tien jaar helaas opnieuw onder druk te staan; de oppervlakte van het voor hen geschikte landschap nam af. Regelmatig veranderen voedselrijk grasland en kleinschalige akkers in voor steenuilen totaal ongeschikt biotoop, zoals laagstamfruitboomgaarden en velden met zwarte-bessenstruiken. Bovendien is er door bomenkap op de dijken geen dekking meer voor uitwisseling van steenuilen tussen deelgebieden en vormt de toenemende bouw langs de A58 een nagenoeg onneembare barrière voor steenuilen die zich willen verplaatsen tussen de verspreide nog geschikte biotopen op Zuid-Beveland.

Verbonden lot

Het lot van de steenuil en dat van de Zak van Zuid-Beveland is overduidelijk nauw met elkaar verweven. Willen we het prachtige oude cultuurlandschap in de Zak en het 'zakuiltje' behouden dan moeten alle instanties samenwerken. Staan er in het gebied ingrijpende veranderingen op stapel dan kan tijdig

overleg met alle belanghebbenden tot oplossingen leiden die de biodiversiteit behouden of zelfs verhogen. Als voorbeeld het uitdiepen van de watergangen: met enig overleg van alle betrokken landeigenaren kunnen natuurlijke oevers worden gespaard. Kweek verder alleen nog gewassen waarmee het landschap divers blijft en pas het maaibeleid aan; in andere Nederlandse gemeentes is dit reeds succesvol gedaan om de flora en fauna van de wegranden te beschermen. Voorkom ook ondermijnende acties; jagen in akkerranden die juist aangelegd zijn om onder andere de patrijs terug te krijgen, gaat natuurlijk helemaal voorbij aan het doel van de subsidie voor die voorzieningen.

Wilt u na dit drieluik zelf een steentje bijdragen aan de bescherming van de steenuil, dan kan dat bijvoorbeeld via de steunactie (<https://steunactie.nl/actie/help-de-steenuilen-om-te-overleven/-5356>).

Wilt u daarna ook nog even het intieme leven van een paartje steenuilen in en om de nestkast volgen? Kijk dan op <https://www.vogelbescherming.nl/beleefdelen/steenuil>. Meer informatie over onze Zeeuwse steenuiltjes vindt u op www.zeeuwsteenuilfonds.nl.

NB: Het Zeeuws Steenuilfonds is nu nog onderdeel van Het Zeeuwse Landschap, maar vanaf 1 januari 2023 wordt het ondergebracht bij Stichting Landschapsbeheer

VEILIGER DOOR MEER ASFALT; GGA-OOST

Maandag 20 juni organiseerden gemeente Borsele, waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland een inloopbijeenkomst om bedrijven en inwoners te informeren over de plannen en de uitvoering van de (deel)projecten die vallen onder de gebiedsgerichte aanpak Borsele-Oost (GGA-Oost). Hier wat meer informatie over deze Fase 1 2022-2024.

De werkzaamheden beginnen in september met de wegverbreding langs de zeedijk. Wegen worden verbreed tot 6 meter asfalt en de snelheid gaat naar 60 km. Bij Hoedekenskerke en de Stoomtrein geldt 30 km. De nieuwe randweg bij Hoedekenskerke komt er; dat gaat de gemeente bijna één miljoen euro kosten. De route gemotoriseerd verkeer

(4) naar en van Baarland blijft verwarrend. Komt hier eenrichtingsverkeer of geldt dit alleen voor vrachtauto's?

Ook de inrit opheffen bij Schoorkenszandweg / N666 (6) gebeurt in deze eerste fase. Net als 7: het verbeteren van het kruispunt Baarlandsezandweg – Provincialeweg/ Schoorkenszandweg voor fietsers en voetgangers. Voor alle onderdelen lagen uitgewerkte plantekeningen op de inloopmiddag. Procedures volgen nog, maar lang niet voor alle maatregelen. Heeft u de inloopmiddag gemist en bent u niet genoeg op de hoogte informeer bij de gemeente. Zie ook www.borsele.nl/gebiedsvisie-borsele-oost. De BZZB wil straks de inpassing in het landschap graag zorgvuldig beoordelen.

TOP OF THE BILL OF WHERE THE MONEY FLOWS

Zoals Noord-Beveland in de volksmond de naam Peeland draagt, kan Zuid-Beveland gerust Juunland heten. Niet dat er alleen maar uien geteeld worden. We zouden de fruitteelt te kort doen! Maar een perceel met uien op het land is altijd snel te vinden. Als we inzoomen op de Zak van Zuid-Beveland hebben we het over Top Onions in 's-Gravenpolder. Een internationale familieonderneming met een kern van 150 vaste medewerkers, verdeeld over 6 bedrijven, geeft de website aan. Dit Borselse topbedrijf timmert wereldwijd aan de weg. Volgens hun website teelt, verwerkt en exporteert TOP al meer dan 25 jaar uien in alle soorten en maten. Dat doen ze professioneel en lucratief.

Zo lucratief dat het bedrijf voortdurend wil groeien. De gemeente en de RUD hebben al heel wat tijd aan hun ondernemingslust moeten wijden. Maar goed, daar zijn ze voor. Toch levert de groei van dit miljoenenbedrijf, dat met regelmaat geluids- en geuroverlast veroorzaakt, discussie op. Bewondering voor succes slaat ooit om en er zijn grenzen aan de groei. Top Onions zit aan de Baarlandse-zandweg in het ruimtelijke keurslijf van de plek waar alles begon, bovendien grenzend aan natuurgebied de Zwaakse Weel. Eén van de andere bedrijven van Top is dochteronderneming Crop Alliance in Baarland. Ook Crop Alliance, ooit neergeploft op hun stek aan de Oude Dierikpolderweg, nu gespecialiseerd in zilveruitjes en zuur, zocht uitbreiding. Dat werd slechts vergund op eigen terrein met eisen voor verbetering. Dit bedrijf zit namelijk in het landelijk gebied nota bene naast een camping en bungalow-oord. Lang is onderhandeld over vergunningen voor uitbreidingen gepaard gaand met eisen. Gebakken uitjes leken te veel voor de Zak. Top Taste kwam terecht in Kapelle op het agrifood bedrijventerrein en overname bracht gebakken uitjes in Kruiningen.

GGA-Oost

Nu lijkt een toekomst te gloren waarin grote stappen gemaakt kunnen worden voor de bedrijven in de Zak. Bekend is dat TOP druk was met gronden

aankopen en dat er overleggen met provincie, gemeente en Natuurmonumenten liepen. Maar het fijne van uitbreidingsplannen grondruil, compensatie en afstemming heeft de BZZB nooit vernomen ondanks vragen aan Natuurmonumenten, gemeente en Top Onions zelf. Aan het lijntje houden is een goede ontsnappingsroute voor voortijdige reuring. Wel was de BZZB betrokken bij de klankbordgroep GGA-Oost. Aanpak van wegen die ook voor Crop en TOP positief uitvallen. Grote ingrepen om het vracht- en landbouwverkeer vermengd met de reguliere weggebruikers veilig mogelijk te maken. Denk aan aanpassing snelheid, veilige kruising enoversteek, aanleg van de rondweg Hoedekenskerke en wegverbreding – tot 6m breed asfalt – langs de Westerscheldedijk. Crop is al een uitgang aan de zeedijk vergund. In de klankbordgroep gaven we aan dat deze asfaltering vooral voor de route 's-Gravenpolder-Baarland noodzakelijk is. Het (vracht)verkeer maakt een netwerk van ingrijpende oplossingen nodig waarin vooral de eerste fase (begin uitvoering 2022) dienstverlenend is voor TOP en Crop.

Besloten

Op 20 juni werd de gemeenteraad in besloten bijpraatsessie via Zoom ingelicht over de uitbreidingsplannen van TOP. De PZC bericht op 21 juni bij monde van wethouder Westrate over de voor-

genomen deal. De formele weg is al begonnen. In het najaar legt het College een grondexploitatieovereenkomst met TOP met de voorwaarden ter goedkeuring voor aan de raad.

Vergunningen maken mogelijk wat niet mag. Het dorp 's-Gravenpolder krijgt 6,6 ha meer TOP op een gebied dat nu natuurbestemming heeft. Maar dat is niet alles. De wethouder somt winstpunten op: grondruil

compenseert natuur met een plus van 5000 m, bij Schuitweg kan een dorpsbos en waterberging gerealiseerd, (deels) betere groene inpassing TOP, verduurzaming TOP-terrein, wellicht minder overlast etc. Allemaal te mooi om waar te zijn. Het wordt wel een project van lange adem – onderzoek en procedures zijn nog nodig. ***Misschien krijgt het stikstofgevoelige natuurgebied de Zwaaks Weel een welverdiende opsteker.***

OMGEVINGSVISIE BORSELE 2022

Al vaak schreven we over de Omgevingswet, Omgevingsplan Borsele en de Omgevingsvisie. Eigenlijk redelijk vervelend, maar belangrijk: de Omgevingswet voegt heel veel wetten en regels samen, waar iedereen vroeg of laat mee van doen krijgt. De bedoeling is vereenvoudiging maar zelfs voor de minister is het zo lastig, dat uitstel op uitstel volgt.

Nog steeds Omgevingsvisie Borsele:

"Hoe houden we Borsele mooi en een fijne plek om te wonen?" is de invoeringsdatum niet zeker. Toch wordt er al volgens de bedoeling van de Wet gewerkt. Borsele heeft haar Omgevingsplan Buitengebied vastgesteld en vergunt de aangevraagde Omgevingsvergunningen.

De laatste tijd is in Borsele de Omgevingsvisie een hot item. Dit is eigenlijk de basis voor het beleid de komende 20 jaar. Er is veel raadpleging aan vooraf gegaan, zelfs tot publieksbijeenkomsten toe. Op 9 juni kon de Gemeenteraad voor cruciale onderdelen van beleid haar kaders stellen. De raad werd geconfronteerd met voor de hand liggende onderwerpen: duurzame energieopwekking, klimaatvoorwaarden, woningbouw, spreiding voorzieningen, bedrijventerreinen, toerisme, huisvesting

arbeidsmigranten, ontwikkelperspectief agrarische sector, landschappelijke waarde, bebouwing en beeldkwaliteit. Divers maar herkenbaar als dilemma's van nu. De uitkomsten van stemming -een voor of tegen een stelling - geven richting aan de eindversie van de Omgevingsvisie.

Poppenkast

De gemeenteraadsleden zijn zoals bekend na enige onmin bij de benoeming van de 'nieuwe' wethouders weer welwillend en eensgezind. Dat bleek bij de stemmingen. De opmerkingen gaven slechts wat nuances van kenmerkende politieke voorkeur. Een raadslid was zelfs zo vrij alle regels af te wijzen. De burgerparticipatie vanuit huis liep wat averij op. De stellingen en stemmingen kwamen digitaal niet in beeld. Lastig te volgen dus. De optredens van de raadsleden hadden iets weg van een poppenkast of een talentenjacht. Deze bijeenkomst is digitaal terug te zien op de site van Borsele bij Gemeenteraad. De stellingen vindt u bij de stukken.

De uitwerking van deze peiling komt in december terug bij de raadsleden. De Omgevingsvisie is dan opnieuw onderwerp van gesprek. Dan komt hopelijk de eindversie in de inspraak, zodat u opnieuw kunt reageren. Het wordt tijd dat we uitgevisied raken. De harde werkelijkheid haalt het toch weer in.

BUITENSPORIG GROTE VREEMDE VOGEL ONGEWENST

De grenzen van de Zak willen we groen en mooi houden. Daar vragen we al langer op verschillende manieren aandacht voor. De grens met Goes is een heet hangijzer. De BZZB heeft dan ook met genoeg kennisgenomen van verzet tegen de 55 meter hoge hoteltoeren van Van der Valk.

Dorpsraden en ZMF, zelfs het gemeentebestuur van Borsele reageren afwijzend op de hoogte van dit gebouw, dat Goes wil toestaan. Ook de BZZB heeft een reactie ingediend en om een lager gebouw gevraagd. Het Poelbos, al of niet opgeleukt, kan niet tegen de stadse horizonvervuiling op. Het is niet moeilijk om een gewenst economisch plaatje als belangrijk voornemen te verwoorden. De fysieke leefomgeving vraagt echter naar ons idee naar menselijker en mooiere oplossingen naar de schaal van de omgeving. Groene verpakking is niet het antwoord op grote grijze wensen. De toren zal vijf keer hoger zijn dan de bestaande bebouwing en zal dus zeker boven alles uit torenen. Zo'n grote vreemde stenen vogel zien we hier liever niet.

VOORUITBLIK

In onze volgende nieuwsbrief meer over energie, stikstof en cultureel erfgoed!